

Učiteljski Tovariš

Glasilo „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejujeta:

Jakob Dimnik in **Engelbert Gangl**

učitelja v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Jakob Dimnik**, Šubičeve ulice št. 3.

Vsebina: Spomenica „Zaveze slovenskih učiteljskih društev.“ — Tretja slovenska petrazrednica v Ljubljani je nujno potrebna! — Jos. Ciperle: Kulturne slike s Kranjskega. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Spomenica „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Visoko c. kr. ministrstvo!

Zaveza slovenskih učiteljskih društev“, zastopajoča 34 učiteljskih društev slovenskih po Kranjskem, Štajerskem, Primorskem in Koroškem, prosi, da bi se §§ 55. državnega ljudskošolskega zakona z dne 14. velikega travna 1869. l. v prvem odstavku premenil v tem smislu, da bi se uvele plače učiteljev in učiteljic na občinjskih in meščanskih šolah v soglasju s plačami c. kr. državnih uradnikov XI., X. in IX. dijetnega razreda.

To svojo prošnjo podpira v sledečem:

Državni šolski zakon prisoja sicer uredbo učiteljskih plač deželnim zborom, zahteva pa vendar v prvem odstavku § 55. imenovanega zakona, da „naj bodo najmanjši prejemki tako urejeni, da učitelji in podučitelji niso primorani truditi se s postranskimi opravili, ampak da lahko vso svojo moč na svoj poklic obračajo, in da je učiteljem še tudi mogoče, svojo rodovino živiti primerno okolnostim dotičnega kraja.“

Tako so se ustanovile v raznih deželah kaj različne plače, vendar pa ni noben deželni zbor umeril najnižjih učiteljskih plač tako, da bi odgovarjale ti zahtevi.

Razlika med tem, kar zahteva državni zakon in pa med faktičnimi plačami, ki jih prejema učiteljstvo, je tako velika, da se pravzaprav dosega ravno nasprotno, kar namenja zakon, namreč: učitelji so primorani — ako hočejo preživljati sebe in svojo rodbino — baviti se s postranskimi opravili, ki se, žal, mnogokrat niti ne ujemajo z dostojanstvom in častjo učiteljskega stanu. Te žalostne razmere pa tudi pričajo, kako nizko se ceni učiteljski stan na merodanjih mestih.

Vsled tega neugodnega svojega stanja je učiteljstvo prisiljeno, obračati se z neštevilnimi peticijami do deželnih zborov za izboljšanje gmotnega svojega položaja, dasi bi moglo po jasnem besedilu § 55. drž. zak. to vsekakor opravičeno zahtevati. A vse te prošnje so navadno zaman, ali pa imajo jedva znatne uspehe.

V poslednjem času se je mnogo govorilo o eksistenčnem minimu. No, na tisoče je učiteljev, katerih dohodki so mnogo po pristoječim jim eksistenčnim minimom — ki jedva životarijo!

A vendar se jim zaupa najdražje, mladina narodova, v vzgojo in pouk. Ni čuda, da izgublja učiteljstvo ravno zbog svojega bednega stanja v očeh prebivavstva ter izročene mu mladine mnogo na svoji veljavi. V interesu vzgoje in pouka, ki zahteva „celega“ moža, bi moralo zakonodajstvo skrbeti, da se tudi za učiteljstvo ustanovi eksistenčni minimum, ki bi mu omogočil, posvetiti vse svoje moči svojemu važnemu poklicu. A tudi iz zgolj „človeške ozirnosti“ bi morali merodajni krogi odpraviti ta veliki socijalni nedostatek.

Prvi pogoj za večji kulturni napredek države daje država sama s tem, da skrbi za izboljšanje šolstva, t. j. za civilizacijo ter za izboljšanje socijalnega in materijalnega stanja državljanov. A niti lepe šolske zgradbe, niti splošna šolska dolžnost nam niso porok, da se bo dosegla večja kultura v državi; pač pa je taista odvisna od dobrega ter v gmotnem oziru zadovoljnega učiteljstva.

Učiteljske plače v avstrijskih deželah — to je znano — so daleč za onimi drugih kulturnih držav. Za primerjavo naj nam služijo v tem pogledu dežele nemške države. Tu znašajo začetne plače učiteljske letnih 900 M., katere se zvišujejo z devetimi triletnicami po 100 M. (do 30. službenega leta) na 3600 M., t. j. 2160 gld. av. v., ne všteti stanovanja.

Tako se tudi dohodki učiteljev v nemških večjih mestih znatno razlikujejo od naših. V Hamburgu prejema n. pr. šolski vodja 4000 do 5000 M. letne plače, 50% učiteljev dobiva 2600 do 3600 M., a ostali 1800 do 2800 M. na leto. Triletnice znašajo pri voditelju po 300 M., a pri učitelju po 250 M. Pomožni učitelji (to, kar pri nas podučitelji in provizorični učitelji) prejemajo 1400 M. začetne plače na leto.

Ti dohodki se ne dajo pač niti od daleč primerjati z uprav škandaloznimi plačami, ki jih ima učiteljstvo zlasti po Primorskem; a tudi na Kranjskem, Koroškem in Štajerskem ni mnogo bolje.

Gmotna beda avstrijskega učiteljstva ne sme trpeti dalje, sicer bi imelo to jako nepovoljne nasledke za razvoj občega ljudskega šolstva ter bi še povečalo obče nezadovoljnost učiteljstva.

Visoki državni zbor in visoka c. kr. vlada naj bi uvaževala, da je ureditev tega perečega vprašanja potrebna že vsled enotnosti države ter na podlagi enakih

pravic in dolžnosti državljanov. Z ozirom na enako izobrazbo ter na enake dolžnosti vsega avstrijskega učiteljstva je gotovo opravičena zahteva po enakosti v plačah. A glede na to, da se more učiteljstvo avstrijsko po svoji izobrazbi vsaj enačiti z državnimi uradniki XI., X. in IX. plačilnega razreda, je gotovo umestno, da se jim uredi plače na podstavi uradniških plač v teh treh plačilnih razredih. S tem bi država dosegla, da bi ne imela le zadovoljnega uradništva, nego tudi zadovoljno učiteljstvo.

Na ta način pa bi se zaeno tudi odstranile nedostojne razmere, ki zadržujejo razvoj našega šolstva, ki grenijo čisto učiteljstvu itak bedno življenje, zavirajo njegovo delovanje in ki nikakor ne služijo v čast tako mogočni državi. Zahteva, da se da učiteljstvu, ki ima enako predidčo izobrazbo kakor državni uradniki že omenjenih razredov in katerim gotovo ni poverjena v državi manjša uloga, taka gmotna pozicija, ko državnim uradnikom, je gotovo pravična.

Podpisana „Zaveza slovenskih učiteljskih društev“ se torej obrača do visokega c. kr. ministrskega predsedstva (oziroma do visokega c. kr. naučnega ministrstva in do visokega državnega zbora) z nujno prošnjo, da izvoli delati na to, da bi se premenil prvi odstavek § drž. ljudskošolskega zakona z dne 14. vel. travna 1869. v naslednjem smislu:

„Najmanjša plača učiteljska, pod katero se ne sme iti na nižje, naj bode odmerjena tako, da dobe učitelji in učiteljice po sposobnostnem izpitu za obče ljudske šole v pričetku najnižje prejemke c. kr. državnih uradnikov XI. plačilnega razreda. Avanzovanje v plači se ima vršiti v nadaljnji službeni dobi tako, kakor pri najnižjih treh plačilnih razredih c. kr. uradništva.

One učiteljske osebe, ki imajo maturitetno izpričevalo učiteljskega, naj uživajo eksistenčni minimum letnih 600 gl.“

V Ljubljani, dne 30. prosinca 1899.

Za „Zavezo slovenskih učiteljskih društev“ po Kranjskem, Štajerskem, Primorskem in Koroškem:

Drag. Česnik s. r.,
t. č. tajnik.

L. Jelenc s. r.,
t. č. predsednik.

Tretja slovenska petrazrednica v Ljubljani je nujno potrebna!

(Konec.)

Ker bode pa mestni občini vendar skrbeti za to, da spravi kam tiste svoje učence slovenske narodnosti, ki v prihodnjih letih ne morejo biti sprejeti niti v I., niti v II. mestno deško petrazrednico, ji ne preostane nič drugega kakor odločiti se za to, da ustanovi III. mestno deško ljudsko šolo, ter postavi zanjo primerno novo šolsko poslopje.

Za ta projekt pa govore tudi še drugi važni razlogi:

1. Prizidek, tudi ko bi bil po zakonu dopusten, bi rešil občino iz sedanje zadrege za kakih 5 ali 6 let; nova šolska stavba in ustanovitev nove III. mestne deške petrazrednice s 4, ali recimo tudi v skrajni sili s 5 vzporednicami, pa bi izdala najmanj za 20 let, in stroški zanjo bi razmerno ne bili toliki kakor za prizidek.

2. Ko se s prihodnjim šolskim letom sedanja sedemrazrednica v Lichtenthurnovem zavodu izpremeni v osemrazrednico in ko se dozida dekliška ljudska šola pri Sv. Jakobu, bode imela Ljubljana z všteto vnanjo uršulinsko šolo za deklice slovenske narodnosti 3 osemrazredne ljudske šole v raznih mestnih okrajih, in potem bode možno vsaki teh treh dekliških osemrazrednic odkazati svoj okoliš, ki ga zdaj še nimajo: mestni dekliški osemrazrednici šentjakobsko in trnovsko župnijo, vnanji uršulinski šoli šenklaško in frančiškansko, osemrazrednici v Lichtenthurnovem zavodu pa šempetersko faro.

Obe sedanji mestni petrazrednici stojita daleč vun iz mestnega središča: I. v severovzhodnem, II. v južnem delu mesta, tako da je ravno mestno središče brez vsake deške ljudske šole. Kakor pa bode imela Ljubljana v kratkem tri dekliške osemrazrednice, tako je potrebno, da dobi tudi 3 mestne deške petrazrednice, ki bi bile dekliškim šolam nekako vzporedne: I. deška petrazrednica vzporedna z dekliško ljudsko šolo v Lichtenthurnovem zavodu, II. deška petrazrednica vzporedna z dekliško osemrazrednico pri Sv. Jakobu, III. deška petrazrednica vzporedna z vnanjo uršulinsko šolo.

Ker zaradi zelo zavitih farnih mej šolskih otrok ni možno natanko po farah razdeliti, bi podpisani poročevalci nasvetovali, naj bi se novi šolski okoliši določili tako:

A) Za I. mestno deško petrazrednico in za dekliško osemrazrednico v Lichtenthurnovem zavodu.

Črta od južnega kolodvora po Kolodvorskih ulicah do Šempeterske ceste, dalje čez Obrežno stezo do Ljubljaničice, ob Sv. Petra nasipu do Mesarskega mostu, čez most po Kopitarjevih ulicah in Cesar-Jožefovem trgu do Mestnega doma. Ves mestni del, kar ga leži vzhodno od te črte, spadaj pod A) omenjeni šoli.

B) Za II. mestno deško petrazrednico in za mestno dekliško osemrazrednico pri sv. Jakobu.

Črta izpod Tranče, čez Hradskega most, po Črevljarskih ulicah, čez Turjaški trg, čez Knežje ulice do Vegovih ulic, odtod do Valvazorjevega trga in po Rimski cesti do Tržaške ceste pri Metki.

Kar leži južno od te črte, spadaj v okoliš pod B) navedenih dveh šol.

C) Za III. deško petrazrednico in za vnanjo uršulinsko šolo.

Mestni del, ki leži med črtama pod A) in B), spadaj pod obe šoli, navedeni pod C).

S tem je pa tudi že določeno, v katerem mestnem okraju bi morala stati nova III. mestna deška petrazrednica. Stati bi morala v frančiškanski fari: ali v bližini nove državne gimnazije, ali v Gradišču, ali pa še najbolj ob novi Miklošičevi cesti za frančiškansko cerkvijo. Že I. mestno deško petrazrednico so mislili ob svojem času zidati v Frančiškanskih ulicah. Takrat se je poudarjalo v občinskem svetu, da ta prostor za šolo ni primeren, ker bi zvonjenje bližnje cerkve preveč motilo pouk. Toda ta izgovor je docela ničev; zakaj ako še nikoli nismo slišali, da bi veliki šenklaški zvon motil pouk v bližnji višji gimnaziji, ali da bi bili šentjakobski zvonovi kdaj ovirali pouk v mestni dekliški osemrazrednici, ki je bila do l. 1895. nastanjena prav poleg cerkve, in ako dalje pomislimo, da zvonovi pojo navadno samo zjutraj, opoldne in po četrti popoldanski uri, tedaj ob času, ko ni nobenega pouka, potem se nam tudi ni bati, da bi šolski pouk trpel kaj škode, ako se eventualna III. mestna petrazrednica postavi za frančiškansko cerkev.